

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Kül.-monostorutca 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középútcza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogelnél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilttéri cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Szabadka, január 11. 1867.

A Lajthán túli országgyűlés össze van hívva, hogy a magyar országgyűlés jogos kiváltságait „ellensúlyozza.”

Ez a jelszó, melyet a centralisták Belcredi s a federalisták által vélnék ezuttal érvényre emelhetni, a mennyiben a szlávok remélt többségével a reichsrathban a németeknek a magyarokkal kiegyezhetését megátalhatónak vélik.

A terv tehát megvan. A kérdés csak az: lesznek-e majorisálva a németek? s ha igen? bemennek-e ezek a reichsrathba? mely csak arra szolgál, hogy Európa előtt kilegyen mutató, miként nem a centralisták mult (?) Magyarország s a monarchia kibékítése, hanem ez utóbbi népein, a midőn is aztán a Belagerungszustand segítségével teljesen igazolt (!) is lesz a centralisták ismétli uralkodása.

Igy a számítás!
Nem tudjuk a siker: meglesz-e, s minő lesz?

Mi kételkedünk, hogy a szlávok és bármennyi federalisták ismét és újra eszközül használtassák fel magukat egy új Bach-Schmerling-féle korszak előidézésére.

De még a németeket is óvatossabb politikusoknak tartjuk, semhogy ne tennők fel róluk: miszerint a kellő időben ne tudnák megnyerni szláv federalista ügytársaikat arra való nézve, hogy a szabadság elnyerésében Magyarországnak gátot ne vessenek, miután az egyiknek szabadsága a másikat is föltételezi.

Azonban sok dolog ismételte már magát nálunk. Lehet, hogy ismét visszaesés következik a teljes jogtalanság s absolutismus korszakába; de, hogy ennek élete a rövid pillélettel egyidejű lesz, semmi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy Európa államainak többsége is ingatag állapotban van, s ez ingatagság a hatalom szöviövét egyéb politikára sarkalja, mint hogy a népek fölött erőszakos uralmat gyakoroljanak.

Mit is érdének el az illetők erőszakoskodásaikkal? valóban be nem látjuk.

Erőszak és erő: nem egyjelentésű. Amaz csak ott tarthatja fenn magát, hol emez is bizonyos tekintetben segédkezet nyújt.

Példa: Francia- és Oroszország.

Mindkettőben absolut az uralom, de nemzeti a kormány.

A míg tehát az utóbbi bizonyos tekintetben elősegíti a nemzet nagyságát, dicőségét: a nemzet tűri, habár sanyli is a szabadság hiányát.

De másképp áll ott a dolog, hol a kormányhatalom bármi körülményeknél fogva nem lehet nemzeti.

Itt a kormányhatalom csak is a szabadság, s azzal karöltve járó jóléttel ellátja ki a népeket és nem erőszakkal tarthatja őket vissza, mely végre is mindenütt a végtelenségig előidézője.

Nem akarjuk tovább fűzni gondolatinkat, hanem inkább alkalmazzuk a fennebbi igazságokat helyzetünkre és azokból aztán: nem önként derül-e ki helyzetünk tarthatlansága?

Fölöslegesnek találjuk ezt vitatni...

Nekünk teljes meggyőződésünk: mikint nem múlik egy év s a birodalom vagy constituálva, vagy felbomolva lesz.

A birodalom constituálását egyedül a magyarok eszközölhetik; — szervezven előbb magukat — ha felbomlik? nem a magyarokon, hanem a többi népeken mult, melyek Ausztria felbomlásából remélték hasznát húzni.

Am lássák a centralisták, ha uralkodási vágyukkal egy állam sírját ássák meg, s lássák a federalisták is, ha a monarchia felbomlásával saját kerdőz életüknek is véget vetnek. (Mert annyi bizonyos, hogy nem ők aratnak ott, hol ők vetettek, hanem mások, kiket vendégül híttak meg házaikba s sziveikbe, s a kik, mint ilyenek, rokonságukat bizonyítgatva, elvégre a gazdag jogait is confiscálni fogják.)

De mi magyarok e dissolutionalis processuban nem nyújtunk segédkezet sem a centralistáknak, sem a federalistáknak, hanem maradunk azon az úton, melyen őseink

a jogot védve, egyszersmind koronájuk, országuk jogait is megvédeni tudták.

Azontul pedig, nem tehetvén magunknak szemrehányást, a netán bekövetkezendő felbomlásból megmentendjük a mi megmenthető, s úgy véljük, elég erőnk lesz újra megalapítani nemzeti életünket: mert szükségességeknek, hasznosoknak mutatjuk be magunkat a civilisatio, a szabadság s az emberiség ügyének, mely ügy világügy és nem magyar csupán.

Antunovits József.

Pest, január 14. 1867.

(D.) A könngrázi csata után, Ausztria egyszerre arra ébredett, hogy azon német befolyásból ki van szorítva, melyért annyi vért, annyi pénzt adózott, s mely miatt kormányai kivált a legutóbbi évtizedekben Magyarországot s a magyar nemzetet annyit zaklattak.

Ezen nagy és fenyegető befolyás meghiusultával egyszerre kezdett összeomlani nagyhatalmi tekintélye, társatlannal, szövetség nélkül állott Európában, mindenfelől ellenségektől körülvéve, sőt benn a birodalom kebelében egyes néptörzsek publicistikai irodalom terén nyilvános kifejezéseit adták szétgravitálásuknak. Magok a németek nem haboztak a német tartományokat Ausztria Velecejejének nevezni, míg a szláv fajuk csodálatos hangon beszéltek, s a haza fogalmát magát nyilvános közvegekben megtagadák.

Egyetlen ellenséges indulat s kétes hűség között egyedül a magyar nemzet volt, mely a birodalom legszerencsétlenebb napjaiban kinyilatkoztatta, hogy a pragmatica sanctio alapján egy közös uralkodó ház alatt álló, másfélmillió külön történelmi jogalpon álló országtömbök együttmaradása egy birodalomnak mint Magyarországnak egyik fő életkérdése, egyedül a magyar nép többsége fejezte ki azon erő érzetét, mely az alkotmányos rendszer behozatalával s a historiai jogok őszinte visszaállításával, ezen dualistikus alapokon egyesült nagyhatalmi részek további fennállását s benne a külön nemzetiségek biztonságát az Európában könnyen felmerülhető katasztrófák ellen biztosíthatja.

Még akkor is, midőn az utóbbi időkben az ország képviselők két külön pártra szakadt, s az addigalig éledebbben állott vala szemben egymással, a baloldal kisebb s nagyobb szónokai egyaránt ezen általános szempont körén belül állottak, s midőn az országgyűlésnek még bizottmányi működését is megszakítani akarák, főczéljuk az volt, hogy ezáltal a kormányt annál inkább kényszerítsék arra, hogy az ország jogait restitálja.

A magyar nemzet ezen közszelleme ma éppen egy monarchia mentő anyala lehet vala, mint volt Mária Terézia és első Ferencz korszakában. Azon harez, mely a nemzet képviselői közt annyi élénkséggel folyt; de e harez alatt is minden pártnyalatnak hátterében látható monarchicus ildomosága elég okul szolgálhatott volna a döntő körök oly elhatározásaira, melyek mentő tények gyanánt nagy szempillantásokban szoktak végrehajtatni.

A kormány ezen bátran határozott, s nemeslelkű ildomos magatartásra részint újabb habozással, részint a legfontosabb kérdésben a hadsereg kiegészítése kérdésében újabb octroyálással felelt.

Hogy mindezeket egy generosus nemzet minő hangulattal fogadhatta, az könnyen felfogható. A magyar nem Ausztria abstract eszméjéhez ragaszkodott, az egységes vagy absolut Ausztria semmi sem jobb vagy több Magyarországnak, mint ilyennek léte biztosítására, mint akár mi egyéb. Magyarország léte fennállása biztonsága saját integritásában s függetlenségében van, s ha fátuma az volna, hogy valakibe assimilálódjék, akkor kérdésen kívül inkább erőse mint gyengébe assimilálódna, mert az erősnek, ha már csakugyan el kellene veszni, az állami, a historiai jogi biztonságnál legalább egyéni biztonságot többet talál.

És ez azon elmélet, melyet a kormánynak habozásai közt meg kellett volna s meg kell fontolnia. Magyarország a historia eddigi utmutatása s az európai egyensúly eddigi kiváltságaihoz képest azon meggyőződésben van, hogy ha ez ország függetlenségét, önállását biztosító törvények helyreállítatnak, s Magyarországot saját erőforrásaira utalva megerősödik, s másfelől az uralkodóház örökös tartományai szabadelvű alkotmányos intézmények által koronájuk érdekeihez csatoltatnak, e két nagy historiai tömb vályvetett ereje és akarata fentart-

hatja egy a közös uralkodást, mint a két tömb alkotmányos szabadságát s historiai határait, minden fenyegető katasztrófák között, melyeknek elcselzei nem hiányzanak. Ámde Magyarország egyszersmind csak is ezen legitim, ezen alkotmányos és szabadelvű alapon látja a monarchiát fentartatónak, minden más alapon a birodalom előbb-utóbb végzetes dissolutio elé néz, s habár jól belátjuk, hogy ily dissolutio esetében magyar hazánkat is rendkívüli veszély fenyegeti, de egyszersmind azt is belátjuk, hogy nagyobb veszély nem fenyeget, mint volna az, ha akár a Stadion, akár a Bach, akár a Schmerling theoriája szerint egy abstract osztrák fogalomba beolvastatnának.

Magyarország, a mely van akkora állam, mint volt Poroszország Königrázt előtt, bármint katasztrófák közt, s bármint európai combinatiókban egy bizonyos álláspontot el fog foglalni, legveszélyesebb sorsa csak az lehet, hogy elveszti függetlenségét és integritását, ha tehát az osztrák kormányok Magyarország függetlenségét, integritását s országos alkotmányát vissza nem állítják, akkor a dolog természete szerint közömbössé teszik őt Ausztria sorsa iránt, s bármint válság várjon ezen historiai területre, a magyar királyságra nézve közömbös lesz az, midőn őt a jöhető katasztrófákkal sem fenyegeti nagyobb megsemmisülés, mint a mi fenyegeti őt jogai s önállásának összerombolása által.

Ezen felfogáshoz képest országgyűlésünk felfogása volt az utolsó óráig: nem állani utját annak, hogy a kormány jobb gondolatára térése által, megtörténhesék úgy velünk, mint a birodalom másik felével az, a mi emberi felfogás szerint jobbnak látszik, és ha a kormány az utolsó órában is az egyedül megmentő gondolatára nem tér, akkor újból a napok történelmének hullámai fogja a nemzet bizni csónakát. E csónak végre is ép, egy nemzet ereje tartja azt össze; s idővel jobbra vagy balra partra vetődik.

Mi mindazt azt vallottuk, hogy Magyarország, mint független ország, Ausztriával mint független országgal, a pragmatica sanctio határai közt szövetkezve, valamint eddig képes volt, úgy jövőre is képes magát eddigi historiai tekintélyében fentartani; elismerjük és állítjuk, hogy biztonságunkra nemzetünk jövőjére nézve a miunket környező hatalmi combinatiók közt, biztosabb viszony nincs mint az, a mi a történelemből nőtte ki magát; de valamint mindig állítottuk, úgy most is állítjuk, hogy ezen viszony minden biztonság csak is historiai kifejlődésében van; s ha Magyarország függetlensége s alkotmánya helyre nincs állítva, úgy annak semmi sines több biztonsága az Ausztriai viszonyban, mint bármely másban.

A magyar nemzet bármint combinatióban megmarad magyar nemzetnek, mert nyolcz millió ember nyelvet nem fogják kivághatni, hogy helyébe muszka vagy német nyelvet tegyenek; birtokunkat sem fogja elvenni semmi hódító, mert az egyéni tulajdont minden állam tiszteli, a magyar királyság állami élete az, a melynek biztosításáért Ausztria uralkodóival kötelességet kötünk s általuk Ausztria népeinek határait kölcsön fejében oltalmaztuk, s ha Ausztria kormányai királyságunk államéletének megsemmisítésére törnek, világos, hogy azon egyedül érdek láncaikat szaggatják szét, mely minket Ausztriához az uralkodóház által csatol.

Ugy látszik, hogy kormánykörökben, habár még mindig zöld szemüvegen át, kezdik ezt belátni. Kétségtelen az, hogy e nagy kérdésben a válság napjai közelednek, Ausztria kormányainak visszahozása a Schmerlingianismusba végleges szakítás lenne a magyar közvéleményben, s egy ily irányba visszahozás ausztriai hatalomban Magyarország többé lételének s jövőjének garantiáit látni nem fogja, s nem most lesz az, hogy ez országnak netalán felosztott képviselők a mostanihoz hasonló hangulattal gyűljen ismét össze.

A mint mondaná, azt hiszem, a kormány maga belátja ezen mostani szempillantások rendkívüli horderejét, e miatt folytat éppen most hosszas értekezések az országgyűlés tisztelő köldöttiségeknek főbbjeivel. Kevés jutott még ebből köztudomásra. Ugy látszik, a kormány az általános fejtverése elvén csüg, melynek alkotmányos behozatalától a magyar nézet sem lehet idegen, miután ez elv egy régibb alkotmányunkon, mint 1848-iki törvényeinken is átvonul. Megférhetlenség nincs, ha a kormány fel tudja fogni e téren is a magyar királyság külön állami jogainak elháríthatlan követelményeit. De ha ezt föl nem fogja, e kérdés újabb lapis offensiois lehet. S meglehet ma holnap a mostani kormányférfiak ledobják a gyeplőt, a nemzet kép-

viselete elbocsátja az evezőt, s elküldtjék az emlékezetes szavakat: „apres moi de deluge.”

Mig tehát a nemzeti katonáskodás eszméjétől egy szabadelvű ember sem lehet idegen a dualismus s a kizárólagos honvédelem alapjain, tekintettel a közös határok védelmére idő szerint megszavazandó contingens megszavazási jogára; addig egyszersmind természetes az, hogy ily vérendszert behozatala a törvényhozás komoly figyelmét a különböző érdekek, viszonyok és kölcsönös tartozások arányának komoly számbavételét, tehát huzamos tanácskozást igényelnek, a mit alkotmányos nemzet egy fenyegető octroy erkölcsi nyomása alatt nem tárgyalhat; és így mindenki csak méltányolhatja Deák Ferencz felirati indítványában azon kérést, hogy ezen kiadott rendszabály a magyar királyságra nézve felfüggesztessék, s ezen felfüggesztést annál inkább várhatjuk, mert így megnyílik az út, hogy a korona hádseregét az országképviselet újoncmegszavazási joggyakorlatába való visszahelyezése által, jobb és harcokészebb bajnokból kiegészítse s megerősítse, mint a minőt octroy után, s talán mostani közigazgatásunknak is felbomlásával, hatalomszó által összeszerezhet. Reményünk is lehet, hogy kormánykörökben hasonló nézet fog érvényre jutni.

Mi részünkről mely honfi fájdalomba fogunk ugyan mertülni egy újabb küzdelem, újabb sikerelenségen, hanem akkor sem csüggedünk el. A magyar nemzet ő szokása az, hogy balsorsában összetart, ebben volt ereje, ebben elgázolhatlansága. Bármint politikai áradat, sőt akár egy nagy politikai özönvíz következne, hét-nyolcz millió magyar egymáshoz sorakozva tömör testet képez; s egy nemzet elmerülhet ugyan egy időre az áradatok hullámai alá, de onnan más időben újból mint a buvár kibukkan, s talán zöld szigetre, virágos partra fog kiúszni.

Ily remények s ily háttérrel mellett nézünk a közel álló elhatározások elébe. A legújabb katonáskodási páteus ellenében valószínűleg holnap egy felirat, mely már felolvastatott, el lesz fogadva. Az országgyűlés ildomos szava az, a mi a feliratban van foglalva, ha a kormány ez ildomos szöveget is figyelem nélkül hagyandja, akkor csak az ő törvények szava marad fenn, melyet legnagyobb részben Madarász József indítványa körvonalozott.

E törvény intő útja miatt valószínűleg újabb felbomlás leend a közigazgatásban. Ha a kormány az országgyűlés ildomos kérését megtagadja, késsen kell állania, hogy céljainak új embereket keressen; legalább egy az eddigi jelek, mint a magyar legkormányabb pártoknak is ő idők óta ismert magatartásából egyebet nem következtethetünk.

Várjuk azonban mindig a jobbat, midőn a lehető rosszszal komolyan számot vetünk, csak képebbekké tesszük magunkat a lehető jobbakká méltatására.

A mint fennebb mondtuk reményünket el nem vesztettük, számba vettük ezen cikkünkben a lehető rossz következményeket, s valóban egy erőszakos kormány-rendszabály most annyi rosszat szülne, oly válságba hozná a birodalmat, miképp nem hisszük, hogy azokért valamely kormány a felelősséget magára vegye. Éppen azért, mert nem látunk többé semmi mást possibiliának, mint alkotmányunk gyors visszaállítását, reméljük, hogy az nemsokára meg fog történni. Habár e remény vékony még, de néhány nap megizmosíthatja.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház január 15-iki ülése.

Elnök: Szentiványi, jegyző: Joannovits. Jegyzőkönyv-hitelesítés után, olvastatott gróf Ráday Gedeon levele, melyben képviselői állásáról lemondását jelenti. Ürményi József szintén kötelességének ismeri lemondani, s megteszi azt. Mindkét lemondás helyesléssel fogadtatott, s az illető középp. választmányok új választás elintézésére felhivatni határozattak.

Ezután olvastatott gr. Andrássy Gyula jelentése a felirat átnyújtása s az üdvözlő küldött-ség fogadtatásáról ő Felségeik által. A részleteket már közöltük annak idejében.

Következett a fontos napirend.

Olvastattak: Deák Ferencz és Madarász József indítványai, s miután előbbi szólni nem kívánt, a szövekre lépett.

Madarász József, ki egy óráig tartó szónoklattal fejtegette nézeteit, melyek szerint óhajtott volna, hogy a ház az alkotmányt sértő hadkiegészítési páteus kibocsátása ellenében felfogását inkább határozatban mondja ki, mert a fel-

irattól sikert nem vár, mivel királyunk az abszolút rendszer híveinek befolyása alatt áll. Az új felirattal a sikertelen, untalan, reménytelen sérelmi téren állunk. Szónok indítványa által kifejezést kíván adni az országgyűlés várakozásának, miszerint a haza minden fia a törvényszabta büntetés terhe alatt felelősségének tartandja a törvények tiszteletét. Szerinte nem áll, hogy csak az abszolút rendszerrel magával van dolgunk, s egyéssel nincs, mert ha egyének nem adnak oda magukat a rendszer szolgálatára, akkor ennek önmagától meg kellene szűnnie. (Helyeslés.) Az 1861-ki magyar tanácsosok legalább megnyitották a megyegyűlések tanácsait. Az 1865-iki még annyit sem tettek, s csak a tettőkért sem érdemlik nemzete jó indulatát. (Helyeslés.) Törvényeink felelősséget követelnek, nemcsak a tanácsosoktól, de egyéseitektől is. (Itt idézi a felelősségi törvényeket. Ideje határt szabni, hogy az alkotmány ellen folytonosan bűnt lehessen elkövetni, s az ily bűntényt továbbra is elfolytatóvá lássuk. Szembesítjük a Bach és Schmerling alatt szolgált henyé hivatalnokok zahlungshogenjét az inséggel, s helyeslés közt határt kíván már szabni a gazdálkodásnak. Ezután a magyar királyság Ausztria viszonyát szemben az európai helyzettel fejtegeti. Szól az olasz és német-egységről s a lengyel kérdésről; fejtegeti a königgrätzi katasztrófa indokait, s követeli a haza és a fejedelmi ház érdekében, hogy Magyarország visszaadassék önmagának, hogy kész lehessen védelmi erejét kifejezteni. Szól a keleti kérdésről és mondja, hogy az abszolút Ausztria kárpótlásra is vágyne keleten, de Magyarországnak nem szabad hódítási vágyainak lenni, hanem a népek testvériségében odaműködni, hogy a népek önmaguk intézkedések sorsukat. Szónok kívánja, hogy sikere legyen az új feliratnak, de azt alig remélheti. Tudja azonban, hiszi legalább, hogy ha a hadkiegészítési pátens törvény útján kívüli kísérletnek meg fogantatnát, az 1865-ben kormányzólalálba lépett hivatalnokok le fognak lépni. Ezt parancsolja a törvény, ezt várja a haza. Kéri indítványa tárgyalását ez alkalomról elhalasztani akkorra, midőn a ház bölcs belátása azt szükségesnek és kötelességszerűnek tartandja. (Helyeslés.)

Ezután a ház természetnyilatkozatai közt következő beszédet mondott

Tisza Kálmán. T. képviselőház! A múlt év decemberhő 28-ikán megjelent törvényellenes legf. rendelet tartalmának taglalásába bocsátkozni részemről nem szándékozom, mert azt hiszem, hogy tartalmának minősége nem bír döntő befolyással arra, hogy jelenleg mit kelljen annak irányában tennünk, mert e tekintetben most a közjogi szempont az, a melynek bennünk vezetni kell. Röviden, mint egyszerű magán-veleményemet, csak azt vagyok bátor tehát idevonatkozólag nyilatítani, hogy én a honvédelmi rendszernek, az általános

védelmi kötelezettségnek elvben barátja vagyok ugyan, de hogy meg vagyok arról is erősen győződve, hogy ha az ily hosszú szolgálati idővel hozatik kapcsolatba, hogy ha teljes alkotmányos garanciák nélkül — aziránt, hogy az ország eddigi jogainak, viszonyainak, anyagi és szellemi érdekeinek tekintetbevételével fogna behozni, és azentúl magának a nemzetnek ellenőrködése alatt végrehajtani és kezelni, — mondom, hogy ezek nélkül meg vagyok arról győződve, hogy az országnak anyagi és szellemi tönkretűlését eredményezné. (Igaz!) Mindezen nézeteimet, valamint több lehető észrevételeimet kifejeztem azonban majd akkor lehet idején, midőn a t. ház hivatala lesz a honvédelem tárgyában törvényt alkotni. Ezt tehát akkorra halasztom.

Azt hiszem, arról sem lesz szükséges hosszasan beszélnem, hogy a már idézett legf. rendelet alkotmányellenes, hogy törvényeinkbe ütközik, minek természet-s kifolyása az, hogy az ellen felszólalunk, tiltakozunk kell. Mindnyájan tudjuk e házban, merném mondani a hazában, hogy Magyarország pátenssekkal kormányozni nem szabad, mihelyt tehát pátens akar rendelkezni Magyarországra nézve: az már megjelenése által megsérti az alkotmányt; ezen legf. rendelet pedig, melyről most szó van, hazánk egyik leglényegesebb jogának tetteges megtagadása, tehát kétszeresen sérti az alkotmányt. (Ugy van!) Igen természetes, mondom, hogy ily körülmények között azt sem tartom szükségesnek hosszasan indokolni, hogy e törvénytelen s alkotmányellenes rendelet irányában a képviselőháznak elutasíthatatlan kötelessége felszólalni.

Engedje meg tehát a t. ház, hogy e helyen röviden egy pár szót szóljak saját helyzetünkről. (Halljuk.) Én azt hiszem, bajosan fogna tagadni valaki azt, hogy képviselőház, hogy országgyűlés talán soha sem volt oly abnormis, oly szomorú helyzetben, mint a minőben mi vagyunk. (Igaz!)

Mióta összehívtattunk, kötelességszerűleg ismételtén sürgettük alkotmányunknak visszaállítását, sürgettük a törvénytelenségek megszüntetését és hogy elenyésztesstük azon aggályokat, melyek némely körökben aziránt létezhettek, igértük, hogy visszaállított törvényeinknek alkotmányos uton megteendjük mindazon változtatásokat, melyeket megteendünk hazánk érdekében megengedik, és mégis, uraim! oly hosszú idő múlva egyetlen egy tetteges lépés sem történt a cél felé, alkotmányunk visszaállítása nincs, a törvénytelen rendeletek és következményeik minden irányban láthatók, sőt most legújabbban az országgyűlés együttiltétének idejében, de az országgyűlés teljes ignorálásával, adatik ki egyik leglényegesebb kérdésben a tudvalévő alkotmányellenes rendelet.

Valóban, uraim, ha megfontolom én e helyzetet, alig tudom tartóztatni magamat azon gyanutól, azon föltevéstől, hogy közjogi bonyo-

dalmaink alkotmányos megoldása iránt döntő körökben nincs komoly szándék; alig tudom tartóztatni magamat azon föltevéstől, hogy a kormány az országgyűlés összehívása és ily körülmények közti együttiltása által nem akar egyebet, mint benn a népből az alkotmányos fordulat közelébe iránt nem teljesítendő reményt ébresztve, a kedélyeket megnyugtani, kifelé pedig elhítteti, hogy itt a beltügyi kérdések mindenek megelégedésére leendő megoldásának küszöbén állunk, azaz: nem akar egyebet, mint hogy általunk fedezze befelé törvénytelenségeit, kifelé gyengeségét. (Élénk helyeslés.)

Nem mondom én még most, t. ház, hogy ez így van; de kérdem, nem természetesen kell-e ezen föltevéshez, s tán majd meggyőződéshez jutunk, ha megnézzük azokat, mik fél év óta és most legközelebb is történnék. Így állván a helyzet, öszintén megvallom, inkább, mint valaha, kedvem lett volna, hogy mondjuk ki, miszerint mi a kormánynak köpenyegül sem benn, sem künn szolgálni nem fogunk (helyeslés); mondjuk ki, miszerint mi még csak szenvedőleg részt sem akarunk venni az alkotmányossággal üzőtt lelkiismeretlen játékokban (helyeslés), mert, t. ház, valamint azt hiszem, hogy együtt minden képviselőházzal óhajtom, óhajtanunk kell közjogi kérdéseink megoldását, — azt hiszem, ez érdekében mindnyájan nemcsak a buzgó akarat, de a türelemnek is számtalan jelet adtuk; — ugy másfelől szent meggyőződés, hogy óvakodunk kell attól, hogy valaha, vagy bárki is látva a kormány által folytatott törvénytelenségeket az országgyűlés együttiltete idején, minket azok részeseinek tarthasson, vagy — mert attól, megvalom, nem félek — vagy mondom, bennünket a rászédett, az ornál fogva hurcolt nevetségesség szerepében láthasson. (Helyeslés.)

Én, t. ház, meg vagyok győződve, hogy ha sokáig tart e helyzet, ez utóbbit elkerülni nem fogjuk, mert ugyan lehet-e szomorubb, de egyszersmind nevetségesebb valami, mint egy oly országgyűlés, mely ismételtén sürgeti ugyan a jogok visszaállítását, de semmit el nem ér; melynek megengedik, hogy beszéljen, hogy írjon, szónokoljon, de azért úgy járnak el, mintha nem is léteznék. (Helyeslés.) Azonban ezen lépés megtételétől visszatart engem most egy fontos tekintet. (Halljuk.) Azon tekintet az t. ház, melylyel hazánk népe, hazánk összes lakosai érdekeinek tartozom, és ezen érdek azt kívánja tőlünk, felfogásom szerint, hogy midőn alkotmányunk, jogaink mellett szót emelünk, egyszersmind próbáljunk meg mindent, mi — nem hatalmunkban, mert hatalmunk fájdalom! ma semmire nincs, de hatalom nélküli voltunk mellett még módunkban van arra, hogy az ő érdekeit védhessük, hogy próbáljuk meg, hogy ezen most törvénytelenségek ujabban ráronni szándékolt aránytalan teher alól kimenteni tudnók-e. (Ugy van.)

Ezen indokoknál fogva — ugy hiszem, talán

többen lesznek képviselőházaik közt, kik ezt velem együtt teszik — elfogadom nyilatkozatunk alapjául a feliratot, sőt nem terjeszkedve ki a másik indítványra, melyet a nélkül, hogy tartalma felől ítéletet mondanék, jelenleg alkalom- és időszertűnek nem tartok, nem terjeszkedve ki arra, a felirati indítványt, ugy mint beadva van, részemről egész terjedelmében elfogadom.

Elfogadom t. ház! mert abban jogainkhoz hű ragaszkodásunkat, az alkotmány visszaállításának követelését, a nép érdekei iránt tartozó figyelemmel párosítva feltalálom, és ha — mert alig lehetne ellene talán más mondani — nem olyan is a hangja, a mely méltán felizgott kedélyeinkhez illenek, azt hiszem, az ország és annak népe ugy fogja azt tekinteni, mint jelet annak, hogy legméltóbb fölgerjedésünknek is le bírjuk küzdeni, midőn az ő java ugy kívánja. (Zajos helyeslés.)

Azonban t. ház, midőn ezt nyilatítom, egyuttal kénytelen vagyok kifejezni azon meggyőződésemet, hogy ha ezen feliratrunknak sikere nem lenne, ha ezen feliratra kedvezőtlen választ kapnánk, avagy, ha a szóban forgó törvénytelen rendelet tetteges végrehajtása megkezdődne: elérkezettnek fognám és fogom látni azon komoly perczet, midőn a képviselőháznak meggyőződése szerint határozottan fel kellend lépnie, midőn a képviselőháznak nyilatánania kellend ország és világ előtt, hogy az engesztelékenységekben, az előékenységekben hiában ment egészen azon határig, melyen túllépve kötelességét sértette volna meg, mert ez sikerhez nem vezetett; midőn ki kellend mondania, hogy a tiszta, erős, jóakarát, melylyel nem csak hazánk, hanem csak a trónnak, hanem közvetve még ő Felsége többi országainak és tartományainak is javát munkálni akartuk, megtört a kormány ellenállásán, azon kormány, mely a törvényt, a jogot tisztelni, a népek érdekeit számitásba venni nem akarja, mely a multnak szomorú eseményeiből hasznos tanulságot meríteni képtelen, mely egy vizbehálónak macakasságával ragaszkodik az abszolutizmushoz. (Zajos helyeslés.)

És mintán ezt kimondtuk, ugy hiszem, egyszersmind ki kell mondania e háznak azt is, hogy ily körülmények közt tovább működnie teljesen lehetetlen (Élénk helyeslés); ki kell mondania majdan akkor, hogy mindazon veszélyekért, melyek a hazát és trónt egyaránt érhetik, felelőssé teszi azokat, kik a törvénytelen tanácsokat adják, kik a törvénytelen rendeleteket kihirdezték és végrehajtották (Helyeslés), felelőssé teszi azokat, kik — ugy látszik — azt hiszik, van még ma is állam, oly erős, hogy a belső elégtelenség és kilellelenségek ellen egyszerre tudjon küzdeni. (Tetszés.)

Azonban talán t. ház! és ezt lelkem mélyéből óhajtom, talán ezen komoly percz nem fog be-

TÁRCA.

Muzeumi közlemények.

Pávai Elektől.

(Folytatás.)

Keresztény-Almás ösvilága.

A geologia újabb időkben oly nagyszertű lendületet nyert, hogy csaknem minden mévelt ember ösztönyszerűleg kezdi érezni a vágyat ama tudomány elsajátítására, mely földünk eredetével, s mostani alakjában kifejlődésével foglalkozik. Micsém birhat jótékonyabb hatállyal az ifjak fogékony szellemére a földtörténelem okadatott tanulmányozásánál. Eddig a fiatal kedély megnyugodott a teremtes 6 napjának korlátolt fogalmával. Ma már a Geologia képes nagy eszmék felélesztésére s a buvárszellemet könnyedén átleníti a szoba négy falából a teremtes valódi történelmének nagy terére. S valóban csakis ily szellemi viadalkok által várhatni amaz óriás válszszal véglerombolását, mely nemzetiségi s vallásfelekezeti örök idők óta engesztelhetetlenül elkülönít.

A földtörténelem tanulmányozása eleinte számtalan mesés hypothesisnek engedett helyet. Az észlelő buvárszellem igen hajlandó volt nagyszertű eredményeknek nagyszertű indokokat tulajdonítani, de később kiderült, hogy a jelenben is működő természeti erők képesek minden az őskorban történt s földünkön ma is látható alakulási jelenségek kimagyarázására.

Jelenben a geologia végképp elvesztette regényes hitfeleltetését, s a mesés ábrándok világából a tudományos hiedelem zárt körébe lépett.

Valamint az emberi történet némely korszakainak felderítésére nagy szolgálatot tesznek a régészet s éremtárakban összhalmazott reliquiák, épp oly hű emlékei s tolmácsai a föld történelmének a szürtek kemény létéraiban becsukott kövült állatok s növények rég kihalt alakjai, mint megannyi tisztán olvasható körrattal ellátott emlékérmé a földi évek millióinak. S valamint rendkívüli kedélyfalsultság kívánatik arra, ha valaki egy antik remek művet részvétlenül minden íhlet nélkül szemlél meg, épp oly kimagyarázhatatlan közönyösség jele, ha bár ki is kövült őslények mellett minden érdek nélkül el bír haladni.

Megszoktuk már az embernek történetét és közép- és újkorra osztani. Hasonló osztályozást alkalmazunk rövid áttekinthetős kedvéért földünk végételen nagy alakulási folyamára is, azon különbséggel, hogy míg az elsőnek történeti idejét évezredekkel meghatározhatni, addig az utóbbinak rendkívül hosszú korszakait csak milliárd évekkel közelíthetni meg.

Közleményeim folyama alatt többször lesz alkalmam Erdély földje történelmének vagy is hazánk geológiájának egyes korszakaira visszatérni, ezeknek muzeumunkban találtató jellemző közeit s kövületeit felmutatni. Most előzményképp csak annyit említek, hogy Erdély mostani felülete földtörténelmünk első korszakában csaknem egészen víz alatt fektött s csupán az ősközetekből alakult határszéli hegységeink közötték szaggatott gyűrűként kis hazánkat. Ez volt a halak uralmának korszaka!

A második geologiai nagy korszak alatt koronként több szigetcsoporthoz emelkedett ki a földközi tengerből, mely azonban nyugatfelé a magyarhoni nagy tengerrel (mely a mostani térség felett terült el) néhány szoros által összeköttetésben állott. Ez időre esik a Hüllők (amphibia) uralmának fénykora!

A harmadik geologiai nagy korszakra esik Erdély földje képződésének legnevezetesebb idő-kora, melyben kis hazánk mostan látható alakzatát nyerte. Ez időszakot nevezik tudományunkban az emlősök uralmi korszakának.

Azonban, hogy fogalmat szerezhessünk magunknak azon roppant hosszú időről, mely e korszakok tartama alatt elshant, ide jegyzem néhány szaktudósok bizonyos kísérletek s észleleteken alapuló azon számítását, melynél fogva az egykor izzón folyó földgömb 353 millió évet igényelt, hogy kérge folytonos hűlés által mostani vastagságra szilárdulhasson; míg végre előállt maga az ember is ezeltől körülbelül 100 ezer évvel; ki mint a földi élet mostani koronája szellemi viadorként áll ma a természet nagy küzdelemén.

Keresztény-Gergely-Almás talaja, mely Hunyadmegyében Archi, Keresztur, Alpestes és Nándor között terül el, az említett geologiai nagy korszakok harmadikában, tehát az emlősök uralma alatt képződött. Erdély belföldét e korszak alatt is nagyvánt tenger borította, még pedig rendkívül bő só-tartalommal, mert e zárt medencébe szorult tenger víznek részint folytonos párolgása, részint pe-

dik az akkori roham (eruptív) közetek kitörése alkalmával bizonyos gázoknak vegyész hatása által rakodtak le ama nagy terjedelmű kőszételek, melyek hazánk belföldé hullámos teriméjének csaknem felét foglalják el. E harmadik tengerből több sziget emelkedett ki, melyeknek alakulása még a második geologiai nagy korszakban történt meg. Ezek egyike volt azon szigetcsoporthoz, mely Déva, Breitelin, Kérges, Száz-Almás és Simeság körül volt felszínre s ma kréta-képlet (formatio) név alatt ismeretes a földtanban, és mintegy nyugati partját képezte azon tengerszemek vagy kis medencék egyike, melyek a harmadik geologiai nagy korszakot nagyon jellemzik, s melynek fenekén akkor, a mostani Keresztény-Almás s vidékének talaja terült el.

A harmadik korszak utolsó felében a nagy szételek hazánkban lerakodása után s a tenger fenekének rohamközetek vagy zátonyok általi emelkedése következtében a talaj hegységi (orographiai) viszonyainak átalakulása mellett kisebb-nagyobb terjedelmű medrek képződtek, melyek koránt sem voltak oly mélyek, mint az azelőtti nagy tenger-öblök és még vízők sem voltak annyira sós. Ezen kisebb medreknek néhol egy sajátos állatvilága volt.

Természetes, hogy ezen állatoknak csak el nem korhadt részei jutottak el a mi korunkig, melyek az akkori tengerszemek iszapja vagy fővénye által eltemetve s végtelen hosszú idő alatt engedve az őket környező medium kémiai s physikai hatásának részint kővé váltak (innen a kövület név), részint pedig az elporladástól megóvtak. A különböző közetek málladékaiból alakult tengerfenék, vízenek lecsapolódása vagy földemelkedések folytán később felszínre kerekedvén, mint agyag, márga vagy fővényrétegek zárják magokban az akkori őslények jól vagy hiányosan megőrzött maradványait. Az ősvilági állatok közül leginkább a csigák és kagylók azok, melyeknek mészből készült házai mind e mai napig legépebben megmaradtak, ugy, hogy némely agyagos rétegekben, például Bujtoron néha még eredeti tarka színezetüket is megtartották.

Mint előbb érintem Ker-Almás mostani talaja egy sekély mélységű tengermedencének fenekén terült el. Ennek partját keletről a Városvize felől plutoi rohamközetek képezték. S míg északról a Dévánál kitört Trachytok, addig délről a vajdahunyadi jegezeses esillamközetek s ösmészkőből álló hegynyalakok jelölték ki a határt. Tehát Szántóhal-

mától Rákósdig s Nándortól a Magurán s Lozsádon át egészen Romoszig egy kis tengerből terült el, melynek állatvilágából számos példány látható muzeumunkban.

Habár a bécsi tudósok az ottani őstenger (mely a geológusok előtt ma bécsi medence név alatt ismeretes) állatvilágának, 40 év óta folytonosan tartó buvárlása s gyűjtése, s az ezt rejtő különböző földrétegeknek tudományos vizsgálatából kiindulva bizonyos rendjét állították fel azon telepeknél, melyek a földtörténelem harmadik idejének közép alkorszakára (miocen) esik, s e szabályokat hazánk különtermészeti ősmedencéire is törekedtek alkalmazni, annyi bizonyos, hogy ez eljárás nem a legnagyobb szerencsével sikerült. Ugyanis hazánk akkori talajának mind hegységi alakzata, mind pedig a rajta levő tengermedreknek, hol egymással, hol külső nagyobb tengerrel összeköttetésben nagyon elütött a bécsi medence ugyanazon kori viszonyaitól. Elannya, hogy azon állatok, melyek náluk bizonyos szintekben (bizonyos kövületek által élesen jellegzett rétegek vagy rétegcsoportok) elkülönítve jönnek elő, nálunk vegyesen találhatók; sőt néhol e rétegeknek általuk megállapított sorozata nálunk — mind azt majd Csicsó ismertetésénél ki fogom mutatni — éppen megfordított rendben áll.

A Geologia legújabb vivmányaiból kiindulva a földtörténelem harmadik nagy korát vagy epocháját, melyet fennebb az emlősök uralmi korszakának ezimeztünk, könnyebb áttekinthetős végett 4 alkorszakra s ezeket összesen 12 emeletre (etage) osztották. Ezek mindegyike úgynevezett vezénykövületek által van jellegzve, melyekben ismét az imént említett szintek (horizon) különböztethetők meg. E felosztás szerint a Harmad főkorszaknak legelső (fékves szerint legelső) úgynevezett Eocen alkorszakára esik 4 emelet; az utána következő Oligocen alkorszakra 3 emelet; az ezt követő Miocen-re ismét 3 emelet; végre a legelsőre a Pliocen csak 2 emelet jut. Egyuttal azt is megemlítem, hogy az ezeznél újabb képződményeket (Diluvium et alluvium — özőny és áradmány) az Ember korszakának (anthropozoische Periode) keresztelték el. És nagyon jellemzőn, mert az emberi nem előállása körülbelül ezen korszak elejére esik, mint már említtem. Ezeltől több mint 100 ezer évvel. Min alapszik ezen számítás valószínűsége? közelebbi alkalommal mondom el. (Folytatjuk.)

következni. Nem akarom én azt mondani, mennyire vannak-e vagy nincsenek nekem reményeim; de senki kebeléből nem akarom kiirtani az ázírati táplálható reményt. Mert lehet, hogy a fejedelem megmondolva, minő védelem az, melyet egy elégtlen népek kebeléből erőszakkal kicsikart véderő adni képes, és minő szemben ezzel az, a melyet a kielégített, az önjavakért küzdő nemzetek lelkesült fia tudnak nyújtani: meg fogja hallgatni kéréseiket. Meglehet, talán figyelembe fogja venni egyik ösenek ama jelmondatát, hogy „a népek szeretete a trónok legbiztosabb támasza”; figyelembe fogja venni, hogy a népek ezen szeretetét csak jogos, törvényes, alkotmányos kívánalmak teljesítése által lehet megtartani, és visszaállítandja alkotmányunkat. Meglehet, mondom, uraim! hogy ez be fog következni; én nem akarom az ázírati reményt senkitől elvonni, azért tehát ismételve mondom, fenntartva magamnak a nem várt, másképp alakuló viszonyok közt azt, mit előre is meggyőződésemkép jeleztem — jelenleg a feliratot egész terjedelmében elfogadom. (Zajos eljenzés.)

Szólará senki sem levén följegyezve, a ház főállással egyhangulag elfogadja Deák főirati javaslatát; mindazonáltal az Deák közbeszólására szakaszonként olvastatott.

Január 16-án mind a képviselőház, mind a felsőház ülést tartott. A képviselőházban a jegyzőkönyv azon módosítással, hogy a felirat „néhány tag kivételével egyhangulag” fogadtatott el, hitelesítettén, Joannovich György jegyző bizott meg, hogy a feliratot és az elfogadásáról szóló jegyzőkönyvi kivonatot vigye át a főrendekhez. Ezután Rajner olvasta a költségvetési bizottmány a ház folyó havi költségéről szóló jelentését, mi is minden részleteiben elfogadtatott. Egyéb tárgy nem volt. — A főrendek ugyane nap tartott ülésében két tárgya volt. Gr. Cziráky jelentése a feliratnak a Felsőház elbírálásáról és a katonai szervezet tárgyában a képviselőháztól átküldött felirat felolvasása. E felirat tárgyalása a másnapi ülésre tüzetett ki, mely felett a vita valószínűleg még azon ülésben befejeztetik.

1867-diki január 8-diki törvény,

az államadósságot ellenőrző bizottmány által az államjegyek forgalma felett teljesítendő felügyelet gyakorlásáról.

(Érvényes az egész birodalomra.)

Az államadósságot ellenőrző bizottmányának, az államjegyekben álló államadósság forgalmát illetőleg, az 1866. aug. 25-diki törvény (Bírod. Törv. L. 101. sz.) X. cikke által reábizott felügyeletet lehetővé és sikeressé teendő, az államadósságot ellenőrző bizottmány indítványozására, minisztertanácsom meghallgatása után és 1866. sept. 20-diki patenssem (Bírod. Törv. L. 89. sz.) alapján rendelem, a mint következik:

I. cz. A pénzügyminiszterium minden oly kibocsátványának, mely által államjegyek készítése vagy kiadása felett történik rendelkezés, érvényességére nézve az államadósságot ellenőrző bizottmány ellenjegyzése szükséges. Annál fogva, ily kibocsátványoknak, ez ellenjegyzés nélkül, a közigazgatás illető közegeinek személyes felelőssége és szakavatottsága mellett, semmire sem szabad végrehajtatni.

II. cz. E. törvény érvényessége a közzététel időpontjától kezdődik.

III. cz. Pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

IV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

V. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

VI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

VII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

VIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

IX. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

X. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XIV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XVI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XVII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XVIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XIX. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XX. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXIV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXVI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXVII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXVIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXIX. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXX. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXIII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXIV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXV. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXVI. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

XXXVII. cz. A pénzügyminiszterem megbízik a törvény végrehajtásával.

ságot ellenőrző bizottmányával egy másodpéldányt közlendő.

2. A schützmeister papirgyárnak kötelessége, a gyártandó papir minden egyes átszolgáltatása alkalmával, az átszolgáltatási jegy egy másodpéldányát a bizottmány elé terjesztetni.

3. A beküldött papir az államadósságot ellenőrző bizottmánytól levő kulcs által is bezárt helyen tartatik, és a szükséghez képest, az utóbbinak közbenjöttével, szolgáltatati ki az államnyomda részére.

4. Az államnyomdának minden oly kimutatásról, mely a kapott papir hováfordításáról, a kinyomott jegyek megszámlálására és felülvizsgálására rendelt bizottmánynak benyújt, az ellenőrködő bizottmány elé másodpéldányt kell terjesztetni.

5. A kinyomott jegyek megszámlálására és felülvizsgálására rendelt bizottmánynak minden, a használhatókul vagy maculaturál nyilvántott jegyekről adandó kimutatásból másodpéldányt kell az ellenőrködő bizottmány elé terjesztetni.

6. A használhatókul nyilvántott államjegyeknek e kimutatások alapján a központi pénztár által történendő átvételénél az államadósságot ellenőrző bizottmánynak közbejárulni, a zárat saját kulcsával lezárni, és a kiadományozást a tartalékból csak úgy kell megengedni, hogy annak legszűlső határa túllépve ne legyen.

7. A maculaturának, valamint az annak idejében használhatlanokká lett és becsülettelésre szánt államjegyeknek, tényleges megsemmisítésükig, az udvari hitelkönyvezetési hivatal, valamint az államadósságot ellenőrző bizottmány kulcsa által is lezárva kell őriztetniük.

Azonban e rendszabályok, bármily messze kihatnak is, nem zárják ki teljesen annak lehetőségét, hogy az alárendelt közegeknek adott oly utasítások által, melyek a bizottmány tudomására nem hoztak, az államjegyek oly kibocsátása történjék, mely a bizottmány ellenőrködése alá nem bocsátatott.

E felett a másodmál államadósságnál a minden egyes darab mellé alkalmazott ellenjegyzés nyújtja a tökéletes megnyugtatót.

Magában érthető, hogy minden egyes államjegy ellenjegyzése kivihetetlen.

Azonban éppen ezért szükséges, hogy maguk a pénzügyi közigazgatásnak az államjegyek készítésére és kibocsátására vonatkozó kiadványai bocsátassanak a bizottmány ellenőrködése alá és látassanak el, teljesített ellenőrség jelétül az ellenjegyzéssel, s annál fogva ez ellenjegyzés nélkül végre ne hajthatassanak. Előbb egy, általában közteendő oly törvény szükségé következik, mely valamennyi, a pénzügyi közigazgatás alá rendelt hivatalnokot, hivatali esküjök és személyes felelősségénél fogva kötelezzon, hogy a pénzügyminiszterium bármelynemű oly megbízásait, melyek államjegyek készítésére és kiadására vonatkoznak, csak azon esetben teljesítik, ha azok az államadósságot ellenőrző bizottmány ellenjegyzésével ellátva vannak.

Annál fogva a legalázatos bizottmány, egyhangu elhatározással, a tárgy rendkívüli fontosságánál fogva annál inkább kötelességének tartja, ily törvényes határozat kibocsátását kérelmezni, mert csupán ezáltal nyújtatik arra lehetőség, hogy az 1866. aug. 25-diki törvény X. cikke által reábizott felügyeletet sikeresen teljesítse, és a kiszabott legszűlső határ megtartására nézve azon bizottsitókat nyújtja, mely a közönség megnyugtatóására szükséges.

Levelezés.

Brassó, január 8-án, 1867. — Alig jelent meg a „Siebenbürgische Blätter”-nek, a szabadelvű szász párt lapjának mutatója, már is a „Kronstädter Zeitung” tulbuzgó centralistius érzelmeinél fogva „fegyvereit” kezdi villogtatni azon alkotmányos irányú politikai nézetek ellen, melyek annak dualistius vezércikkét átlengik.

Ha a „Kronst. Ztg.” fegyvereinek „éleit” (?) csupán azon párt programja ellen akará vala érvényesíteni, mely — miként maga elnevezé — annak a pályának, melyen őseik századokon át haladtak, hűtlenül hátat fordít: úgy részünkről hallgatással mellőztük volna hozzá intézett elfoglult kérdéseit, de miután ezek közzetve reánk is ezölözvák, bátrak vagyunk mi is egy pár megjegyzést kockáztatni.

Valjon — ha szabad kérdeznünk — miféle érveket tudna a „Kronst. Ztg.” felhozni azon téves állítása támogatására, mely szerint a jogfolytonosság restitúciója mi egyéb sem volna, mint a magyar nemzeti-egység kimondása, mely kétségkívül minden nem magyar ajku nemzetiségnek, úgy a szászoknak is, „végpusztulását” (?) vonná maga után? és valjon — kérdjük továbbá — melyik czikke a magyar törvényhozásnak foglalta valaha magában azon intézkedést, hogy a szász nemzet el lett volna zárva olyatén joggyakorlattól, mely szerint széki vagy vidéki főhivatalnokait maga-maga ne választhassa, vagy hogy nemzeti nyelvét (a német nyelvet) szabadon ne használhassa a törvényezikkek s hatóságoknál úgy, mint bármely köz- vagy magánintézetben? és végre, valjon, midőn a nép papjait szabadon választhatja, s egyházi és iskolai vagyont függetlenül kezelheti, veszélyezve volt-e akkor

a luth. egyháznak „absolut Selfgovernement”-ja.

Nem csak második Andrásh király szabadságlevelé, a leopoldi diploma s az 1791-iki törvények biztosították a szász nemzetnek azon szilárd védelmet, melynek határán belül soha semmi oka sem vala tartani attól, hogy veszélyezve lássa létét vagy privilegiumait, hanem az 1848-iki törvények is oly fényes tanubizonyosságot tevének a magyar törvényhozás mindig méltányos és igazságos szelleméről, hogy csak az bizalmatlankodhatik a magyar nemzet iránt, ki saját magában sem bíz.

Ha nemzetünk is épp úgy szomjuhoznék a terrorizálás kábitó itala után, mint például a német centralisták vagy bürokraták szomjuhoztak, akkor bizonyosan soha se jutott volna a testvér szász nemzet oly dícső alkotmánynak birtokába, mint a milyennek 48-ig tényleg birtokában vala, mert akkor a magyar nemzet csupán a maga malmára örlött volna, s a szász nemzetnek egy darabkát sem juttat belőle.

De még az 1848-iki törvényhozás is oly önzéstelen szellemű, hogy törvényezikkek kívánta kimondani ünnepélyesen azon szép elvet: miszerint „politikai jogelvezetést azoktól, kik annak eddig gyakorlatában voltak, elvenni, az országgyűlés hivatásának nem ismerheti.”

Legyen tehát meggyőződve a „Kronst. Ztg.”, hogy valamint mi a többi társnemzetekkel együtt, úgy a szász nemzet is szép „alte Recht”-einek biztos garantáját csupán az alkotmány visszahelyezésében találhatja fel, nem pedig a „gemässigte Centralisatio” comparativusa vagy superlativusában.

Teórok Károly.

KÜLFÖLD.

— A „Presse” írja: A „l'Ind. Belge” azon tudósításával szemben, mintha Franciaország, Ausztria és Olaszország közt véd- és dacz-szövetség volna kilátásban a keleti eshetőségekre nézve, írják nekünk, hogy azon értekezletek, melyeket Ausztria és Franciaország között kezdtek, hogy a párisi szerződések aláíróival a keleti ügyekben követendő politikára nézve közegyetértést eszközöljenek Angol, Olasz- és Oroszországgal, oly eredményhez vezettek, miszerint sem egy új conventio, sem újabb értekezlet nem szükséges többé. Csapán Poroszország nem nyilatkozott még.

FRANCIAORSZÁG. Páris, jan. 9. A portának egy dec. 25-dikéről kelt körlevele a védhatalmak legérősebb föllépését kívánja Görögország hódítási törekvései ellenében, különben a porta a legkomolyabb védelmi rendszabályokra lenne kényyszerítve.

Hivatalos értesítés szerint a francia hadsereg száma f. hó elsején — a zászló alatti tartalék sereget egybe véve 610,000 ember. Ha ehhez a jelen év folytán állítandó 100,000 embert hozzá adjuk — a francia hadsereg ez évben 710,000 emberből fog állani.

NEMETORSZÁG. Berlin, jan. 12. A „P. L.”-nek írják: Nehány nap óta az itteni külügyi hivatalban egyre másra jönnek mennek a Sz. Pétervár és Páris közt közlekedő futók. Az utóbbi napokban sürgönyök is menestettek Bukarestbe és a kormány két diplomatiai ügynököt küldött a görög-török tartományokba. Még csak azon futólapság jelzést adhatjuk ma. Anynyi bizonyos, hogy Oroszország it a keleti ügyre vonatkozólag nyilatkozatokat tetetett, melyek Franciaországgal rögtön értesítéseket tettek szükségessé. Hogy ez a sz. pétervári kabinet tudtával történt, nem vonható kétségbe.

SPANYOLORSZÁG. Narvaez miniszteriumának vaskarólya a pyrenai felszigeten tetőpontot ért: a spanyol lapok nagyobb része fel van fúgsgesztve. — Havannából érkezett tudósítások szerint ott kereskedelmi válság állott be, mely jelentékeny viszhatással leend Spanyolországra.

TÖRÖKORSZÁG. Konstantinápoly, jan. 5. A porta még mielőtt a párisi szerződött hatalmak a rajahk érdekében felszólaltak volna, teljes készségét nyilvántotta mindazon engedmények iránt, melyek anélkül, hogy az ő felségi és fenségségi jogait csorbitanák; a Törökbirodalom határain belül lévő keresztényeknek biztosított és védett állást nyújtanak, mely ígéreteit érebben azon nyilatkozatot nyerte, hogy az ő birodalmi épsége folytonosan első európai érdeknek tartatik.

LENGYELORSZÁG. Az „A. Allg. Ztg.”-nak írják: „A lengyel királyságból érkező tudósítások egyhangulag jelentik, hogy ott a katolikus papság a Róma és Szent-Pétervár közt megszokadt diplomatiai viszonyok és a midkét udvar közt fenállott concordatum egyidejűleg megszüntetése óta a leg-súlyosabb helyzetben van. A rom. kath. cultus szabad gyakorlatáról alig van már szó, sőt nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy Lengyelországban az összes kath. papság a püspököktől le az utolsó falusi plebanosig, rendőri felügyelet alatt áll.”

OROSZORSZÁG. Sz. Pétervár, jan. 6. A „Börse-halle” írja: Angliában már megindított azon eszme, hogy Görögországnak Candia átadásék, mi-azonban a portánál is nehezen volna kieszközölhető, s mégis a nemzeteket sem elégténé ki. Itteni lapok szerint, a makacs hírek, hogy a galieziai határon a csapatok összpontosítottak, semmi hitelt nem érdemlenek, még csak csapatáthelyezések sem történnek, s a feles katonaság hazabocsátása szabadságra, egészen az egyes parancsnokokra van bízva.

Mint Skalmierzből érkező hitelt érdemlő tudósítások jelentik, jövő hó elejével Kielee és Pinczov közt 15-20,000 embernyi orosz csapatok fognak egybegyűjtetni. Élemezésük régett már érkezett oda Kieleből egy orosz hadsereg intendans.

MEXICO. A mexikói állapotokról december 26-diki kelettel következő jelentések birjuk: „Az

amerikai beavatkozást a mexikóiak nem jó szemmel nézik, és azon elkésereést, mely az Egyesült Államok és Mexikó közti háboruban mutatkozott, most a beavatkozási tervet által újabb tápot nyer, mi, mint ezt itt-ott állítják, az imperialisták machinatiojában gyökerezik.”

Bazaine tünagynak a francia hadügyminiszteriumhoz érkezett jelentése azt mondja, hogy az expedicio hadtest most már teljesen összpontosítva van és különböző katonai ut állomásokon lépészetesen van elhelyezve.

KÜLÖNFÉLÉK.

A kir. kormánysszék gróf Crenneville ö exelja elnökle alatt gyűlést tartott, melyben a legújabb katonai pátens ellen felirattot határozott.

Remények és kilátások. A „P. N.” írja: Nem hagyhatjuk figyelem nélkül a közelebbi napokban fölmerült s részben hírlapokba is átment jónál jobb, kedvezőnél kedvezőbb híreket, melyek rég sürgetett óhajtatásainkat a legrovidebb idő alatt teljesültni ígéri. Ki az e szép hazában, ki arra áment mondani késnek! S nem akar megszegyenitni reményeiben senkit sem e lap, sőt megerősíteni kívánta e tekintetben a közvéleményt; de int, hogy jogainkat végre is érvényrejtassák ne kösse senki se közel eső határnaphoz, hanem bízzék mindenki, hogy az igazságnak győznie kell, s a győzelem édes jutalmát élveznünk kell, ha e hóban nem, tehát a következőben.

A „Gazetta” új évi első számában közli azon petitiót, melyet több román megbízásból Baritiu és Ratiu úr alkárt, s melyet utóbbi ő Felső-gének benyújtott, s melyre ő Felső-g az felelt: Számítok továbbra is az önök hűségére s a románok óhajtatásait és kérelmet fontolóra vennem. E petitió Erdély autonomiáját s a románok nemzeti jogait hangsúlyozza, a szokott szempont és modor szerint. Számos megjegyzést tehetnénk rá, de fölsleges szőszaporítás és unalmas ismétlés lenne az egész.

Bukarestből értesítik a „Stürgöy”-t, hogy hát mi az a sokat pengetett jogegyenlőség Romániában. A csángó magyarok nyelve ottan egyházból, iskolából tette ki van zárva. A magyar községeknek a kormány nem engedi meg magyar tanító tartatni; olasz papokat küld rájuk, kik nekik oláhul prédikálnak, szóval: mindenképp románizálni igyekezik őket stb. Az Erdélyből kivándorolt románok — professorok és románok — comitét alkottak, kik a határokon innen és túl a szakadás mellett izgatnak, s legesekélyebb okunk Erdélyt és a Bánátot odacsatolni. Ugy hisszük — jegyzi meg a „S.” — moldva-oláhországi szomszédainknak elég nagy augias-istállójuk van otthon tisztítandó, míg ily ambitiosus tervekre vetemedhetnének!

A tegnapielőtti álarcos nögyeleti bál nagy számú közönség előtt folyt le, a szokott élelenség s formák között. A közönség két óráig mulatott. A rendezés — mint minden nögyeleti bálban — kitűnő volt. Gr. Crenneville ö exelja szintén részt vett a bálban.

Feleki Miklós legközelebbi jutalomjátékát Benedix „Gyöngéd rokonok” című nagy hatású színművét adják elő. A pesti színpadon nagy tetszéssel fogadta a közönség, s a lapok is sok tekintetben előnyösen szólottak e darabról.

A színházi álarcos bálra nagyban folynak az előkészületek, s kétségen kívül egyike lesz a farsang legnagyobb báljainak.

Lapunk említette volt, hogy a városi Redoute-teremben a farsang folytán három zártkörű táncvigalmat fog az ifjuság rendezni. Az első a mult hétfőn tartották meg, olyan szép közönség mellett, a minőt a régi jó hírt Kolozsvártól csak kívánni lehet. A mulatság kedélyes s fesztelen volt, s a rendezőség pedig teljes diadalt aratott, elanyyira, hogy mintául szeretnők e bált felállítani jövőre is. Az éjféli táncszőket után kezdődött a cotillion, mely egészen új életet öntött a mulatságba. Már szólott a szene, sorakoztak a szép párok, midőn egyszer csak mindenki váratlan meglepetésére elhallgat Pongrácz kezében a hegedű, s helyette trombita barsog fel. Mi történik? — szól felindulva a rendezőség. — Gyors futár érkezett sürgetős levelekkel Bécsből. E pillanatban minden szem a terembe lépő vörös frakkos postillionon állapodott meg (Boldog postillion!), ki átadta a sürgetős levélhalmazt, melyből minden hölgynek jutott egy levél, benne saját arcképe, hogy vele a cotillion ordókat helyettesítse. Eredeti gondolat, s legalább nálunk még nincsen elkopatva. A jó kedv, mulatság persze folyt kivilágos viradit. A bált a kormányzó ö exelja is megtisztelte jelenlétével.

Megjelent: „Az erdélyi reformált anyaszentegyház névkönyve 1867 re. Tizedik évfolyam,” nagy 8-adrét, 120 lap. Szerkesztette Timár Lajos, püspöki titkár. E névkönyv kimutatása szerint van Erdélyben, meg a Dunafejedelemségben s Bukovinában az ev. ref. felekezet részéről anyaszentegyház 562, leányegyház 525, a tanulók összes száma: 28,630.

Gróf Teleki Sándor, mint halljuk, egy hónapi időt nyert csak hazájában tölthetni. Ismerői s barátai mára várják megérkezését.

Dézsené f. hó 17-ken végeztek ki egy kétszeres rabló-gyilkost, névszerint Kimpán Nutz-ot, máramarosi oláhót, a következő büntényért: Kimpán

